

Karrebæk Mølle

Bygningssyn efterår 2013

- forhold vedrørende
fortid og fremtid

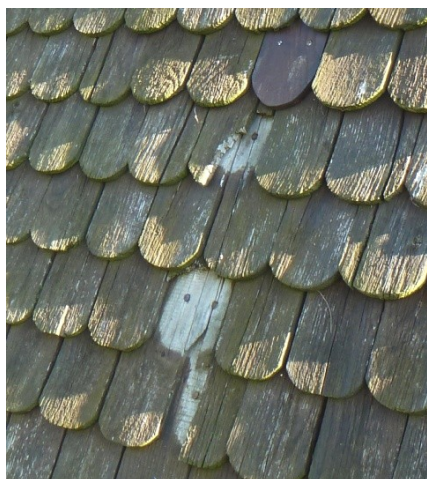
Restaureringen
tidligt i
1980'erne.

okt. 2013

Tilstand 2013

Istandsættelses- og vedligeholdelsesplan for Karrebæk Mølle

Indholdsfortegnelse

Prioriteret istandsættelses- og vedligeholdelsesplan	3
Møllehatten	4
Krøjbjælkerne	5
Vingerne	5
Spånbeklædningen	6
Møllehusets hjørner	6
Det særlige ved spånbeklædning	7
Kviste / Vinduer	7
Lemme og udvendige trætrapper	8
Portrummet	8
Møllen indvendigt i øvrigt	9
Krøjevoldens træ-repos	10
Terræn	11
Forslag til terrænregulering	12
Stormskaden 28.10.13	13
Møllens historik	14
Møllens anvendelse	14
Møllens historie i ældre fotos	15

Prioriteret istandsættelses- og vedligeholdelsesplan

Bør udføres snarest

Side

1.	Istandsættelse af for-skuret (hvor vinge-akslen går ud gennem hatten)
Ved udbedringen af vingerne efter stormskaden,
blev det klart at for-skuret ikke er intakt.	4, 13
2.	Undersøgelse og evt. behandling for råd i krøjebjælkerne.
- om ikke før, så i forbindelse
med førstkomende liftarbejde.	5

Bør udføres indenfor et år

Møllen trænger generelt til overfladebehandling (tjæring). Dette er omdrejningspunkt for følgende forhold som bør udbedres forinden:

3.	Tilretning af terræn for at få mulighed for lastvognslift øst om møllen	(11), 12
4.	Opsætning af maglende spån m.m. (møllehat og møllehus)	4, 6
5.	Fornøden udbedring og sikring af vindfanget	5
6.	Algeafrensning, navnlig møllens nord-side	6
7.	Tilretning og behandling af vinduernes bundkarme/vandnæser	7
8.	Udskiftning af fatalt rådskaadede elementer v. lemme og udv. trætrapper	8
9.	Overfladebehandling af møllen med træbjæ	6, 7
10.	Udskiftning af fatalt rådskaadede elementer i træ-repos	10

Bør udføres ved lejlighed / indenfor 5 år

11.	Udbedring af murværk i portrum, samt forebyggelse mod svamp i trappevange	8
12.	Kampestensmuren i portgennemgangen bør holdes observeret for bevægelse	10, 11

For fremtidig anvendelse af møllen (se også side 14):

13.	Oprydning og rengøring indvendigt i møllen
- Udskift eventuelt stopninger med mineraluld ud med høruld.	9
14.	Tilretning af terræn for at bedre adgangsforhold for både besøgende og lift	11, 12

Møllehatten

Møllehatten

På ovenstående fotos ses hattens spinkle trækonstruktion indefra.

Bræddeunderlaget på hatten er "stående", i modsætning til selve møllehuset, hvor det er liggende.

Underlaget for spånene er tynde lister/brædder. Tynde for at de kan føje sig efter hattens form. Den tynde dimension gør også at de er hurtigt affugtende efter opfugtning.

I underlaget ses der flere huller til det fri (lysgennemgang). Det skyldes af enkelte spån er faldet af (se bl.a. i nederste højre hjørne på foto herover).

Visse steder er listerne skadet. Det skyldes blandt andet at de er svækket af knaster, og derfor er knækket (de to lister midt i billedet på ovenstående foto er "sprunget op").

Trods generel gennemsvivning ved regn, er der ikke fundet rådkader. Harmløsheden skyldes som nævnt, at det spinkle træ og gode ventilationsforhold.

Spånene er fæstnet med kobbersøm. Hvor de stikker igennem underlaget, ses korrosionens karakteristiske grønfarvning (ir). I litteraturen nævnes, at det kan være skadeligt for træet (?), men det er traditionel udførelse.

Der er heller ikke fundet råd i de sammensatte spær.

Træet er meget følsomt overfor uhensigtsmæssig (tæt) overfladebehandling. Blot den mindste hindring af affugtningen kan blive fatal. Det kan invitere til udvikling af rådkader.

En nænsom udbedring anbefales. Der bør anvendes simple midler, det vil sige spinkelt træ (for affugtningens skyld) og sparsom anvendelse af metal (rustfast stål) for at reducere kondensfugt.

For-skuret (huset hvor vingeakselen går ind) er skadet i et ukendt omfang.

Istandsættelse af "for-skuret" bør udføres, når der er arbejde i området.

Krøjebjælkerne i hatten, med hvilke man via svansen drejer hatten, er vandret liggende, og derfor mere følsomme for regn og opfugtning. Svindrevner i oversiden kan lede vand ind i træet.

Møllen er ikke besigtiget fra loft, hvorfor der ikke kan siges noget mere præcist. Der er dog et alarmerende tegn der kan iagttages fra terræn: Den bagerste krøjebjælke, er i nordensiden af hatten bevokset med et lille træ.

Bevoksningen giver mistanke om rådudvikling i eller ved bjælken.
Indvendigt i hatten er der ikke sporet fugt i bjælken(?).

Indvendigt er der registreret små fugtudtrædninger i sydsiden på den forreste krøjebjælke. Fordi Sydvest anses for den mest regn-belastede orientering, giver det mistanke om udefra kommende opfugtning via svindrevner i bjælkens overside.

Problemet med vand i udsatte bjælker er velkendt. Det ses på det gamle ridehus, hvor de ellers modstandsdygtige egetræs-bjælker i den udvendige "stræbekonstruktion" bukker under.

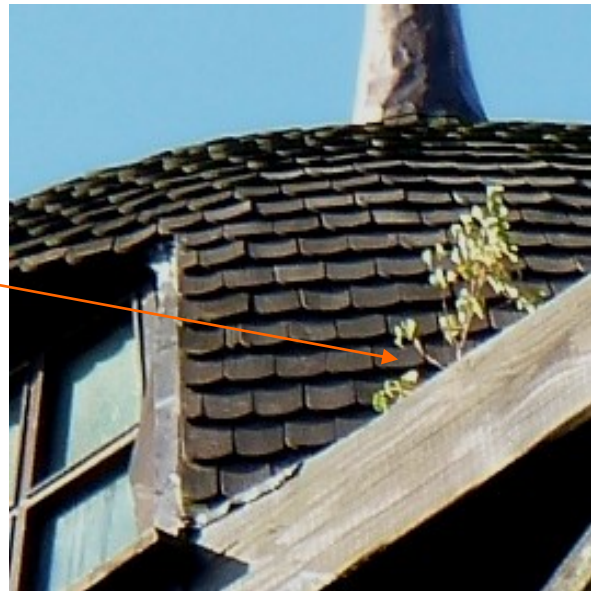
Jo kraftigere tømmer, des længere er affugtningstiden, og dermed risikoen for råd.

Krøjebjælkerne oppe på møllen, under hatten, reddes til gengæld i høj grad af den udtørring luftningen yder heroppe. Men nu går alarmen i form af plantevækst.

Såfremt tømmeret ikke er fatalt skadet, kan der anvendes kemisk beskyttelse til at stoppe eller hæmme rådudviklingen > Boracol injiceres i svindrevner m.m.

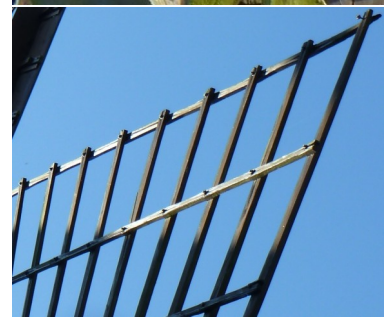
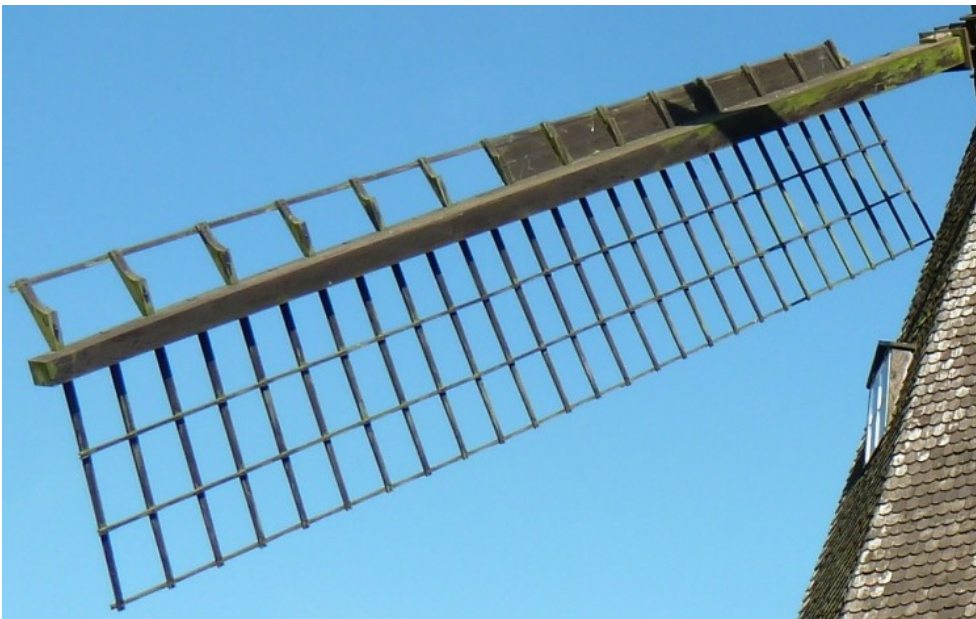
Dernæst skal ny rådudvikling forhindres:

På simpel vis kan man, når bjælken er godt tør, trykke tjæret værk i revnerne og derefter smøre/forsegle det

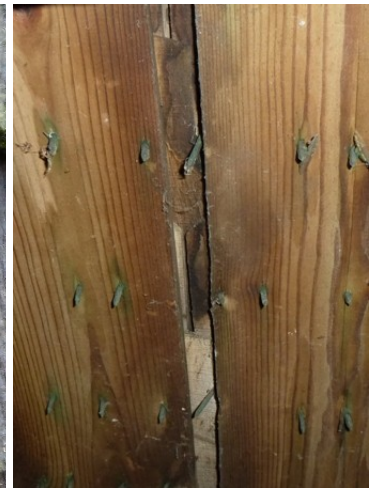
godt med træbjæ.

Fatalt skadet tømmer skal helt eller delvist udskiftes. En udendørs reparation af tømmer må generelt anses for langt mere fugtfølsom, og bør holdes konstruktivt godt beskyttet.

Vingerne skønnes umiddelbart i nogenlunde stand. De er vejrbidte og det spinkle træ (vindfanget) er på steder flækket og udpint. Skyggesiderne er algebegrøede.

Ved kommende vedligehold bør også vingerne indgå. Det spinkle vindfang kan inden for kort tid blive så skrøbeligt, at det blæser i stykker. Også vinger overfladebehandles med træbjæ. Se også "Stormskaden" s. 13.

På foto herover ses hatten indefra. Mellem det lodrette bræddeunderlag skimtes tagspånene. De er korrekt kileskårede (helt tynde øverst). Desuden ses kobbersømmenes begyndende korrosion (ir).

Det skønnes at der mangler 15- 20 spån i alt på møllen (hat og hus). Der ses ikke fatale skader som følge. Nord-siden på møllen er grøn af algebegrøning. Navnlig de solbelastede spån trænger til trættjære.

Møllen bør indenfor et år overfladebehandles med trættjære. Forinden bør manglende spån opsættes. Dette kan gøres i forbindelse med algeafrensningen af nordsiden, som ligeledes bør foregå forinden tjæringen.

Ovenstående foto viser et område bestående af såvel ældre (1983) som nye spån(2007 ?) De nye spån er kun halve spån, og rækker kun halvt op under spånen ovenfor (markeret med **stiplet linje**).

Det er en fejl, hvorfor bræddeunderlaget indvendigt bør holdes observeret for opfugtning.

De to t.h. i nederste række er eksempelvis af ringere kvalitet. Det ene med stor knast og den anden ikke spejlskåret. De spås derfor kortere levetid. På de udskiftede spån er der brugt både rustfast skrue eller klamme til befæstigelse. Følgende enkle retningslinjer bør gælde for fremtidige udbedringer.

- Spånene skal være spejlskårne (eller spejkløvede). De skal være spinkle og kileformede.
- De skal lægges med 3-lags dækning og fastgøres med rustfast stål.

Møllehusets hjørner

Møllens hjørner skulle efter sigende være blevet sat om i 1994 grundet fejl i første omgang (1983).

Spånene fra hver side bør skiftevis flette ind over hjørnet. Som det ses står beklædningen åben på et stykke af hjørnet. I åbningen ses tagpap inde bag ved.

Generelt er der ikke tagpap mellem spån og bræddeunderlag, da det kan hæmme affugtningen. Her på hjørnerne kan begrænset anvendelse (fx 30 - 50 cm til hver side) være fornuftigt for at sikre mod vandindtrængning.

Tiden vil vise om pappen revner og nedbrydes af det direkte sollys.

Det særlige ved spånbeklædning

Spån er en overordentlig interessant tagbeklædning. Dels er det en af de letteste, mest simple og spinkle beklædninger vi har, og desuden en af de mest hårdføre hvad angår vind.

Spåntaget kræver dog en vis taghældning for at vandet tilstrækkelig hurtigt render af. Dette er særlig vigtigt i det danske klima.

Egenskaberne er årsagen til at spånbeklædning har været almindelig på spir og tårne, hvor det omvendt er vanskeligt at vedligeholde.

Spånbeklædning er en tidlig udviklet teknik. Særligt "spejkløvede spån" anses for at være fordelagtig, men det diskuteres.

Anvendes ikke spejkløvede spån, skal de savede spån være spejl-skårne. Dels for at optimere vandafledning og affugtning, men også fordi det spejlskårne materiale er mere formstabil.

Eg i kernetræ har været anset for særligt velegnet, men i nyere tid anvendes thuja, fordi denne har vist sig ganske velegnet. Men også andre trætyper anvendes.

I nyere tid og med moderne materialer og produkter har teknikken ikke længere folkelig forankring. For 50 - 60 år siden var det ikke usædvanligt at bygninger på landet blev beklædt med tynde spån på gavlene. Oftest helt ubehandlede. Det var både simpelt og billigt.

Fagpersoner som møllebyggere og restaureringskyndige

forsøger at holde den gamle erfaring i live. Men også her har der været afvigende meninger om tingene. En af vore mest kompetente møllebyggere, afdøde John Jensen, foretrak "Gori 44" som middel for overfladebehandling. Det blev også gennem flere år foreslået af Fredningsmyndigheden. Men nu anbefales der entydigt træbjærene i styrelsens anvisningsblade.

Blandt spån-kyndige er der generel enighed om at træbjærene er MIDLET.

"Økologibevægelsen" har vist fornyet interesse for spånbeklædning. Med alt hvad økologi indebærer, inkl. CO2 problematikken, er spånbeklædning ubestrideligt en topscorer.

Træbjæren, kendt fra både bygningskulturen og træskibe, kan være inspirerende for både nutidigt og fremtidigt byggeri.

Tjærebeklædning er en forholdsvis svag behandling, og der skal gentagne behandlinger til, før spånene kan klare sig en årrække uden behandling. Tjæren påføres i varm (letflydende) tilstand.

Træbjæren ses også anvendt blandet med linolie. Men det står fortsat åbent, om det er mere eller mindre fordelagtigt.

Ren linoliemaling (dækkende) er måske også en mulighed til spån? Æstetisk set kan farveeksperimenter medføre sære ting, men fx står den lille "Ladby Mølle" malet med en smuk grøn linoliemaling (hvad vil tiden vise?). Det anbefales dog ikke her. Heller ikke sort maling (som kan invitere den varmeelskende korksvamp).

Kviste /vinduer

De nye vinduer er fine og i god stand. De er hængslet foroven og kvistene er for holdbarhedens skyld med lodrette vinduer. Det var de ikke oprindeligt (se de gamle fotos side 5), hvilket antageligt beror på hensyn til vind? Flunkerne er i simpelt krydsfiner, og der er inddækket med bly til taget.

Krydsfineren er visse steder ved at være mør. Som materiale må den siges at være afvigende fra det oprindelige.

Bundkarmene med vandnæse er for flere af vinduernes vedkommende kraftigt vejrbidte og truet af rådudvikling. De har ikke været tilstrækkelig vedligeholdte og sol og vand har haft frit spil.

Vandnæsen er fornuftigt sænket i forhold til bundfalsen, men med ringe fald.

De galvaniserede hjørnebånd er ikke malede.

Der er ikke antydning af indvendig kondensopfugtning. Møllekonstruktionen må anses for ganske sund, bygnings-teknisk set.

Indenfor få år må enkelte af flunkerne udskiftes. Levetiden kan eventuelt forlænges ved mætning med linolie, når de er godt tørre, og med efterfølgende tjærebeklædning. På den anden side er det ikke kosteligt materiale. De kan udskiftes - eventuelt med massivt træ.

Bundkarmenes vandnæser er de mest medtagne og det kan anbefales indenfor et år, at afrense dem for alger, og når de er godt tørre, mætte dem med linolie (grundingsolie uden opløsningsmiddel) og efterfølgende tjærebeklæde eller male med passende farve i linoliemaling.

Det vil forlænge levetiden hvis man forinden behandling giver vandnæserne lidt mere fald, så vandet hurtigt og sikkert løber fra.

Lemme og udvendige trætrapper

Disse åbninger er udført konstruktivt som vinduesåbninger. Lemmene er en plankekonstruktion med hængselsbånd på udvendig stabel.

Også her er, foruden krydsfinerflunkerne, det svage sted bundkarmen - eller rettere sagt "bundtrinnet". Der er ikke afvandede fald på bundtrinene. På den østvendte lem-åbning er bundtrinnet fatalt rådskadet.

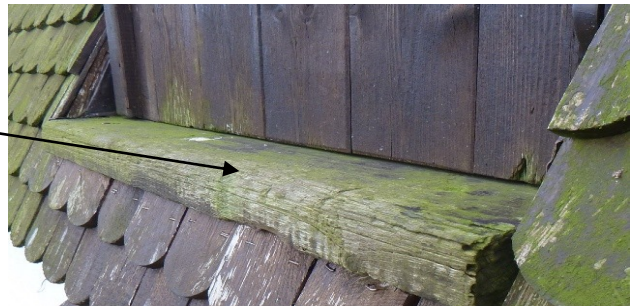
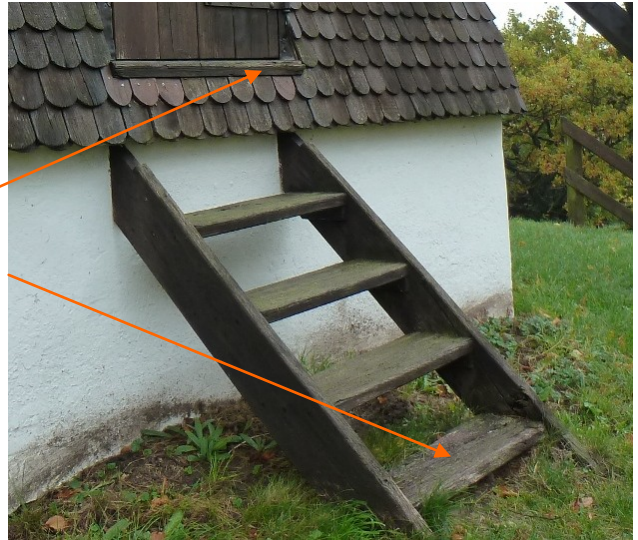
Trappen under har begyndende rådskader, navnlig nederste trin.

Den vestvendte lem og trappe er i lidt bedre stand, men også med begyndende nedbrydning

Det anbefales snarest at få udskiftet de rådskadede dele. Det bør udføres i kernetræ (gerne eg), med kernesiden opad, og have så megen fald at vandet føres udefter, samt med drypnæsefunktion.

Bundtrinene behandles som foreskrevet for vinduernes bundrammer. Levetiden for det vest-vendte bundtrin kan eventuelt forlænges ved forebyggende behandling, herunder lave mere fald. Så vandet render fra.

Trappene bør gås efter indenfor et års tid, og helt eller delvis udskiftes. Er der ikke brug for dem kan man overveje at sætte dem ind for vinteren, mens de endnu er tørre.

Møllen indvendig

Portrummet er sat i kamp, og gulvet, som er af nyere dato, er lagt med murtegl. Dels er de lagt på kant, men også et område lagt på fladen, hvormed det tidligere sted for afsætning af sækkene markeres.

De logerende kunstnere bemærkede at rummet var så fugtigt, at det kun var oplagt at benytte det til keramik og ikke-fugtfølsomme materialer.

Generelt virker rummet sundt, trods den bemærkede fugtighed. De kølige kælder-agtige vægge vil nødvendigvis give anledning til fugt, når varmere fugtholdig luft afsætter kondens, samt det forhold at væggene formentlig ikke er effektivt fugtisoleret fra terrænet

Trappens vanger kan særligt forneden, have øget risiko for opfugtning. Især den ud mod væggen. Situationen bør holdes observeret.

.Hist og her, navnlig langs gulvet er der huller (åbne fuger) i kampestensmuren.

Ved lejlighed kan de åbne fuger og huller i kampestensmuren lukkes med Kh-mørtel og teglskærver.

Mod svamp kan trappevangerne forneden, ved lejlighed, behandles forebyggende med "Boracol".

1. etage (kværnloftet). Det er her i dette rum der gennem nogle år har været kunstudstilling. Det er formentlig årsagen til, at der her er mere rent og ryddeligt end læn- gere oppe i møllen.

Efterladenskaber som møllesten m.m. ligger lidt tilfældigt. Langs ydervæggen og gulvet er der tætnet med mineraluld for at begrænse træk.

At rummet har været benyttet har haft positiv indflydelse, men rummet kan gøres mere brugbart ved en æstetisk indretning (til fx mødevirksomhed), og et formidlende ar- rangement af mølle-inventaret.

Mineralulden giver et ubehageligt indtryk. Alternativt kan anvendes hør-isolering. Det er behageligere både at se og føle på, og det kan næppe undgås at man på et tidspunkt må i kontakt med materialet- fx ved rengøring.

2. etage (stjernehjulsløftet). Her mødes man med rode- ri, døde fugle, kviste fra redebygning og fugleekskremen- ter, samt et rod af mølle-mekanik.

Vi er ikke højere oppe i møllen end at rummet har en vis størrelse og altså dermed muligheder, på samme vis som 1. etage.

Der bør ryddes op, skrubes rent, fejes eller støvsuges, og til sidst vaskes rent med sæbespånner.

Har man blik for kreativ indretning kan rummet blive både indbydende og ganske interessant.

Mineralulden, stoppet ind her og der, bør som på 1. etage erstattes med et mere venligt materiale.

3. og 4. etage. Et kig fra hatterummet ("4. etage") og ned i det mørke loft under. Dette loft er lavt og fyldt med kviste, døde fugle og fugleekskrementer. Rummene skønnes umiddelbart at tale til besøgendes nysgerrighed.

Selve hatten er imponerende med sin spinkle kuplede kon- struktion, indeholdende den tunge og vældige mekanik i massive trækonstruktioner.

Her er det især påkrævet med rengøring. Der bør nok sæt- tes forbud for publikum mod at gå op i selve hatten. Men på eget ansvar at stikke hovedet op, det går vel nok. Stigen skal i så fald sikres at være sund og solidt forankret.

Krøjevoldens træ-repos.

Over portgennemgangen og vest om møllehuset er der etableret et plateau lagt af brædder på et bjælkelag, samt med rækværk ligeledes af træ.

Konstruktionen tilfredsstiller nogle publikumshensyn, ligesom det er muligt i nogen grad at besigtige og vedligeholde fra repos´et.

Der er generelt ikke tænkt i konstruktiv beskyttelse af træet (fugtisolering, afdækning, eller andet).

Det er formentlig kemisk beskyttet i form af trykimprægnering, men giftstoffet udvaskes fra træet, og svamp og råd begynder at indfinde sig.

Der er således massiv råd i et par af brædderne ude mod syd, samt begyndende råd andre steder.

Det fatalt rådskadete træværk bør udskiftes inden næste års sæson. Der kan forventes behov for løbende

istandsættelse, og konstruktionen skønnes at skulle fornys i løbet af 5 års tid.

Til den tid kan man eventuelt lave en konstruktion som medvirker til at hindre yderligere bevægelse i de to østlige kampestensmure i gennemgangen.

Portgennemgangen.

Begge de to kampestensmure østligt i gennemgangen har revneskader. Murene bevæger sig udefter. Der er tale om langsom bevægelse, som skønnes at have stået på over en længere årrække.

Her ses muren ud mod nord

Også her ud af porten mod syd, er der revnedannelser.

Bevægelserne bør holdes observerede. Problemet kan eventuelt afhjælpes i forbindelse med fornyelse af bjælkelaget ovenover (se forrige side).

Terræn

Møllen er en såkaldt "Jordhøllænder".

Navnet kommer at man manuelt drejer (krøjer) møllen fra jorden. I dette tilfælde fra det forhøjede terræn øverst omkring møllen (over portgennemgangen). På krøjevolden, kan man betjene svansen, den lange bjælke op til hatten hvormed man krøjer (drejer) møl-

Oprindeligt har der været et svagt stigende terræn fra vejen og op til mølle-planet, videre gennem porten og antageligt rundt øst om møllen, afgrænset af terrænets stejle fald mod nord.

Relativt stejlt går en træde-sti fra P-pladsen op til møllens grundplan. Via en simpel træde-sti, flankeret af en lavtsiddende udendørslampe, ledes man op på møllens grundterræn. Her er der mod syd er lavet en fin lille brolagt terrasse med tilhørende bord og bænke. Den lave lampe og brolægningen står i kontrast til de primitive trædestier m.m.

Terrænet omkring møllen fremstår derfor æstetisk set ufærdigt, rodet og tilfældigt. Men også funktionelt er det uhensigtsmæssigt. Det vanskeliggør vedligehold på møllen, hvor man især er afhængig af gode liftforhold.

Det falder besøgende naturligt og lige for, at nå op til repos'et (med gelænderet) via træde-stier, på hver side af kampestensmuren.

Forslag til terrænregulering

Fra P-pladsen og op til møllens grundplan kan etableres et svagere stigende terræn.

I samme proces bør der skabes en mindst 2,5 m bred kørevej mellem krøjevolden og hækken ind til kirken.

Terrænet skal være kørefast.

Derved bliver det muligt at komme op til møllen med lift og andet.

Hvis samtidig med tilretning af 2,5 m bred kørevej øst for møllen, at krøjevolden bliver strammet op, fx med en kampestenssætning rundt forinden omkring volden. Dette vil markere møllen stærkere og stå passende til kampestensmurene i porten.

Udover optimeringen af herlighedsværdierne, vil adgangsforholdene bedres. En lastvognsliift kan komme til møllen og det vil det lette både vedligeholdelsen og økonomien.

Eksempelvis kostede overfladebehandlingen i 2008 små 120.000 kr. – mens der nu i 2013 er givet et overslag på ca. 60.-70.000 kr. – endog i bedre materialer, men udført rationelt fra lastvognsliift.

For de besøgende er det ikke til at vide, at der omme bag møllen, er en trappe som fører op på volden. Derfor opstår som naturligt de to trampe-stier, en på hver side af porten.

For de adrætte er de også nemmere at benytte, end at gå om bag møllen. Men trampe-stierne slider unødigt på terrænet.

Trampe-stier på krøjevolden bør undgås.

Som alternativ til trampestierne på volden, kan der etableres en beskeden trappe-sti mod syd.

Derved vil volden skånes og adgangen for besøgende lettes.

Trapper og gelænderes fremtræden bør nedtones, for ikke at dominere møllen. Det kan blandt andet gøres ved bevidst farve og materialevalg. Måske vil styrelsen have en mening om en trappe-sti mere på volden?

Karrebæk Mølle

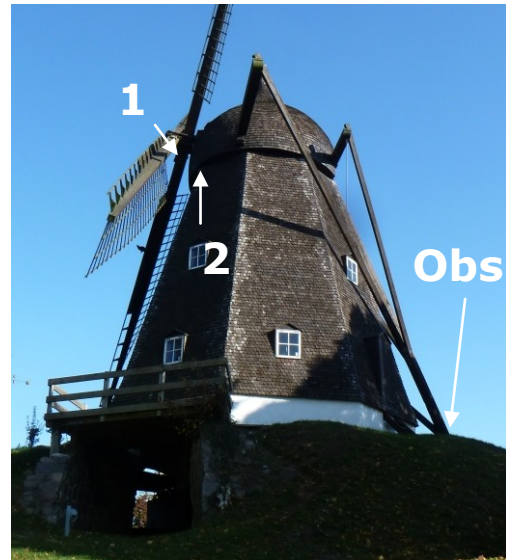
Stormskade d.28.10.2013

I stormen skete mindst 2 alvorlige ting:

1. Den ene vinge løsne sig og truer med at falde ned.
2. Inddækningen af akselåbningen i møllehat-ten er blæst i stykker, og der er vandind-trængning

Andet

- Svansen står uden understøtning (den er trillet ned af volden)

Ad. 1

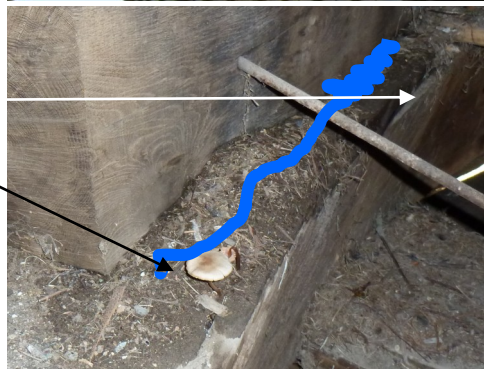
Kilerne som holder vingerne i akselhuset er gledet ud af den ene vinge. Vingen truer med at falde ned. Den "hænger" blot i en bolt som holdt klodsen på oversiden af akselhuset.

Ad. 2

Noget af inddækningen er blæst ned. Træværket under vindbjælken er opfugtet af indtrængende vand. I det opfugtede fugleaffald er der på få dage kommet en svamp til syne.

OBS! Ved fortøjningen af svansen er understøtningen væk. Svansen bør holdes i ro ved at være solidt understøttet.

Efterfølgende (7.+8..11.13) har møllebygger Jens Jørgensen fra Fakse været ude at sætte vingen på plads og forsvarligt forankret begge vinger.

Møllevingerne er ved reparationen, drejet i forhold til tidligere, hvilket "fordeler" sliddet.

Møllens Historik

Møllen er opført i 1858. Produktionen på møllen ophørte 1942. I 1945 sælges den til "Komiteen til Karrebæk Møllens Bevarelse" (oprettet 1943). Møllen blev fredet så tidligt som i 1959.

11. marts 1971 blev møllen overdraget til Næstved kommune.

Nationalmuseet inddrages i 1979, og omkring 1983 påbegyndtes en omfattende restaurering. Dette var et beskæftigelsesprojekt under initiativ af Hans Henrik Bjerge, Teknisk forvaltning. Det blev udført af ledige tømrere efter aftale med deres fagforening.

I 1990 blev møllens tilstand vurderet til 5 på en skala fra 1 til 9 (med 9 som den rene elendighed). I øvrige kategorier scorer den 2, det vil sige højt.

Møllen blev overfladebehandlet i 1994. Formentlig er der igen anvendt Gori 44, eller lignende halvdækkende "træbeskyttelse". Måske var det også på dette tidspunkt at hjørnerne blev sat om?

Møllen har al sin tid været et benyttet sømærke for udad-

gående sejlads fra Næstved. I 1999 blev møllen, i et kvistvindue mod nordøst, forsynet med lyssignal for sejladsen på Karrebæk fjord.

På et tidspunkt bliver møllen klubhus for en gruppe Naverre. Dermed vel også lidt opsyn med møllen.

I efteråret 2007-8 udbedres Møllen: Der isættes nye vinduesrammer, udskiftes ca. 100 spån, rækværk renoveres, el-arbejde samt forestående malerbehandling udføres. Etablering af murstensgulv nederst i møllen fremgår ikke af faktura eller overslag. Måske det er udført tidligere.

Det økonomiske overslag for ovenstående beløb sig til 533.314 kr. (mod et budget på 489.511 kr.)

Det pynter dog at malerarbejdet (sommer 2008) "kun" beløber sig til 117.5000 kr. mod 130.000 kr. i overslag.

Møllen har de seneste 3 - 4 år været lejet ud til Gallerivirksomhed i sommerhalvåret.

Møllens anvendelse

Møllens overlevelse skyldes folkelig veneration og initiativ, men også den senere fredning. Møllen har formentlig været et socialt samlingspunkt og måske en form for arbejdsfællesskab i forbindelse med vedligehold m.m. Møllen må også have været et interessant sted for byen børn, og på den måde har den haft betydning for både børn og voksne i byen. Siden blev byrden vel for tung at bære, og kommunen overtog ejerskabet.

Ud over at haft funktion som mølle har møllen med sin markante placering i landskabet været et pejlemærke for udadgående skibstrafik fra Næstved. Med signallyset i nordøst vinduet har den fortsat funktion for sejladsen på fjorden.

Da møllen ikke er funktionsdygtig, kan den heller ikke fungere som arbejdende museumsmølle, men med indvendig oprydning og rengøring kan møllen og inventaret til en vis grad fortsat fortælle teknologihistorien. Parallelt med dens iboende potentiale kan og bør man udvikle brugen af

møllen. Vedholdende (korrekt) brug er vel nok den bedste sikring for bevaring? Som situationen er, bør følgende forhold tages i agt:

- Der er ingen opvarmningsmulighed.
- Der er ingen vandinstallation.
- Der er ikke toiletforhold.
- Der bør ikke anvendes åben ild i nærheden.

Hvad angår vand og toilet kan man måske få en ordning med kirken, som har toiletbygning i nærheden?

Som udstillings- og formidlingsrum kan den optimeres med enkle midler (se s. 9). Som alternativt møderum kan den måske også være interessant?

Den landskabelige og bygningskulturelle værdi vil fortsat være ubestridelig.

Møllens tilstand

Møllen har ikke været i brug i årevis. Det har medført at inventaret, mekanikken, virker noget henfalden. Enkelte dele er rådskadet eller på anden måde skadet. Ligeledes mangler der vitale dele for funktionen.

Portgennemgangen, sat i kamp, synes at være i bevægelse, ved at jorden trykker muren ud. Det er navnlig i østsiden. Formentlig har det stået på gennem mange år. Trampestien op til "galleriet" kan have negativ indvirkning?

Spånbeklædningen er i rimelig behold, der mangler anslået ca. 20 spån. Der er få rådskader, men flere af spånene er vejrbidte. På store områder er overfladebehandlingen nedbrudt og træet står fuldt eksponeret for solnedbrydning. På skyggesiden (nord) er spånene grønne af algebegroning. Skønnet restlevetid 15 - 20 år.

Øverst, på hatten, er bræddeunderlaget lettere skadet.

Hvor enkelte spån mangler, er der åbent til det fri. Det har indtil videre ingen fatale følger, da ventileringen beforder en hurtig udtørring.

De store vandrette krøjbælker under hatten er i mistanke for begyndende rådskade.

Jeg skønner at spånbeklædning og bræddeunderlag nænsomt kan istandsættes (minimal udskiftning). Efterfølgende vil en omhyggelig overfladebehandling med træbjærene kunne bidrage væsentligt til levetiden. Korrekt vedligehold skønnes spånene en restlevetid på 15 - 20 år.

Det kan stærkt anbefales at få en erfaren møllebygger til at rådgive eller udføre når møllen trænger. Møllebygger Jens Jørgensen fra Fakse Ladeplads var i sine tidlige år (omkr. 1983) praktisk leder under møllens restaurering. Han kan være en mulighed ved fremtidigt vedligehold eller istandsættelse.

Dette er tilsyneladende de ældste fotos der findes af møllen på Næstved-arkivet. Terrænet har været jævnt stigende hen til portgennemgangen (øverst t.v.). Møllen har været beklædt med pap mod syd (spånene er vel svedne af solen), mens spån stadig ses på vest og nord (øverst midt). Som der ses t.v., står den nederste murede del i blank mur.

På et tidspunkt bliver møllen (igen) spånbeklædt. Måske i 40'erne på initiativ fra "Komiteen til Karrebæk Mølles Bevarelse" - eller efter fredningen 1959 (øv.t.h.)?

Omkring 1983 kommer den helt store tur. Møllen bliver klædt af til skindet, der bliver skiftet ud og repareret. Arbejdsløse med hænderne skruet rigtigt på, håndterer det kraftige tømmer, mens minder og gode råd blander sig (t.h.).

Med store udfordringer forsøgte den unge møllebygger Jens Jørgensen at styre de erfarne svende. Resultatet ser vi i dag. Møllehatten er beklædt med spån og hejses på plads med en stor lastvognslift.

Her er hatten på plads og den første vinge er sat op og fæstnet med kiler og klodser i "vingehuset". Møllehuset står med bræddeunderlaget klar til spån.

